

Szigethy Gábor

BUDÁN TÖRTÉNT, AUGUSZTUS 29-ÉN

A 17. században még nem jelentek meg hazánkban napilapok, hírlapok, a fontos dolgokról, ország sorsát érintő politikai eseményekről *hírlevél*-ben számoltak be egymásnak az írástudók. Budavár elestéről, a török hadak kiűzéséről, a döntő várostrom előtti pillanatról Cornaro Frigyes velencei követ 1686. augusztus 29-én így számolt be: „*A tegnap este megkezdődött riadó napköltekor harcba ment át. Miután a törökök a dunai oldalon lejöttek a hegyekről, melyeket éjjel megmásztak, megjelentek a víz melletti nagy rondella előtt, ahol felismerték, hogy minden áttörési kísérlet keresztülvihetetlen, s a folyamon való átúszás az örvény miatt lehetetlen. Midőn látták, hogy a mieink körülzárták őket, azok, kik a borzasztó vérfürdő áldozataiként nem estek el a helyszínen, megkísérelték – minthogy a jól őrzött körülzárási vonalon áttörni nem tudtak – a főhadiszállás sátorai közt keresni menedéket és búvóhelyet, de ehelyett sírjokat lelték ott, mert a szolgálhad ölte meg őket.*”

A *mieink* – Lotharingiai Károly hadseregében akadt néhány magyar harcos is. 1686-ban, Budán, a török kitakarodása után egy, csupán egy magyar család lakott.

Szeptember 2-án Cornaro Frigyes már így kezdte beszámolóját: „*Buda a császáré, Isten megáldotta az ő ügyét.*”

Augusztus 29-én még a *Buda alatti táborban*, három nappal később már *Budán* írja hírlevelét a Legfelségesebb Köztársaság nagyhatalmú követe.

Újra *miénk* Budavára, fekete-sárga lobogó leng a tornyokon!

A *Társalkodó* 1838. augusztus 29-én megjelent számában – Pest-Budán ez idő tájt már rendszeresen napvilágot látnak hetilapok, hírlapok (hetente két alkalommal; a *napilapra* még egy kicsit várni kell!) – arról olvashatunk Balla Károly alapos tanulmányában – állandó téma ez a fél várost elpusztító nagy tavaszi árvíz óta –, hogy a Duna mindig és mindenkor árvízveszélyt jelent Pest-Buda lakcsai számára, s nemcsak a mélyebben fekvő Pest, de a kevésbé veszélyeztetett budai partok is magas kőgátakkali védelemre

szorulnak. Ha nem akarjuk, hogy a város épületeinek több mint felét ismét romba döntse a Duna pusztító áradása, a parti védművek megépítése haszthatatlan feladat.

Sokan emlékeznek: tavasszal, 1838. március 13-án, kora délután Trettner városi tanácsnok kevélyesen mosolyogva, nyugodt hangon tájékoztatta a Kúria épülete előtt sétálgató polgárokat, hogy a gátak erősek, baj nem lehet.

Másnap hajnalra elöntötte, sárral temette be a várost a jeges ár.

Augusztus 29-én – a mohácsi csatavesztés emléknapján – az újság szerkesztője arra figyelmeztet: a város vezetői okosabban tennék, ha megnyugtató szavak, okos magyarázatok, önáltató reménykedés helyett szilárd gátat építenének a Duna mindkét partján.

(„*Mind azt hiszi, szárnyak nélkül is tud röpködni*” – jajong Brodarics István kancellár, szerémi püspök 1526. augusztus 6-án, a tolnai táborban: vak vezértársai önhittségükben hadseregállítás helyett lelkes imádkozással vélik legyőzhetőnek a török armádiát.)

Balla Károlyra sem hallgattak a magukat tévedhetetlennek képzelő városi tanácsnokok. Még egyszer romba kellett dőlnie a budai Bomba térnek (ma Batthyány tér), s több mint ötven évnek kellett eltelnie, hogy felépüljön a pest-budai rakpart, mely kordák közé szorította a várost örökké veszélyeztető Dunát.

Egy évvel később, 1839. augusztus 29-én a *Századunk – Politikai, tudományos és művészeti folyóirat* – arról számolt be, hogy Mátyás király könyvtárának „*töredékei, melyek Buda visszavételéig megmaradtak, nem Bécsben, hanem Bolognában vannak.*”

Oláh Miklós püspök – távol hazájától, Mária királynő brüsszeli udvarában – épp háromszáz éve fejezte be nagy munkája, a *Hungária* írását, s emlékezett az emlékezők emlékezete alapján a hajdani híres könyvtárra: „*Hallottam az idősebbektől, hogy Mátyás király, amíg élt, mindig tartott vagy harminc festéskez értő íródeák szolgát, ezek legtöbbjét az ő halála után én még ismertem. Csaknem az összes másolt görög és latin kódex az ő munkájuk volt... Volt ezen kívül még két egyéb könyvtár is másutt a fellelgyárban, bár az előbbieknél csekélyebb jelentőségűek. Mindezeket a török, Lajos király Mohács-mezei halálát követően, mely 1526. augusztus 29-én következett be, s miután Budát a következő szeptember 8-án elfoglalta, részint szétszaggatta, részint, miután más célokra az ezüstöt letépte, széthajigálta.*”

Rossz emlékű nap életünkben *augusztus 29.*

Mátyás király kézzel írott, festett gyönyörű kódexei szétszóródtak Európában; mostanában királyi könyvek helyett udvari látványossággal szórakozhat Budán a nép. 1842. augusztus 29-én a *Hirnök* Károly császári és

királyi főherceg nagy pompával körített budai látogatásáról számol be. „Károly főherceg őfensége a hajóról azonnal a Nádor Főherceg hatlovas státushintájába szállott s vele együtt a tisztelgő hatóságoktól környezve és a lovas polgárkatonaságtól kísérvé átvonult Budára, hol a hídfőtől az új várkapuig a Ceccopieri-gyalogezred, innen pedig a bolthajtásos átjárásig gránátosok képezének sort, hol a budai fegyveres rendőrség fáklyákkal világított. A várpiacon a budai polgárkatonaság állott hangászkarával, mely őfenségöknek a várba érkeztekor az Áldás Osztrák nagy fiára! című népéneket zengedezteté. Itt is tömérdek minden rendű népség csődült össze, mely csak éjjél tájban oszlott el.”

A korvinák hazahozatalára az államkincstárnak akkor sem futotta. Kelt a pénz a politikusok és uralkodók látványos utazgatásaira, díszfelvonulásokra, pompanapi bevonulásokra. 1842. augusztus 29-én a fáklyás felvonulás és a hangászkar trombitaharsogása közben talán senki nem gondolt emlékezett Budán, az ünnepi forgatagban a mohácsi csatára, Magyarország függetlenségének elvesztésére.

Most éppen Károly főherceg Budára érkezését lehetett nagy csinnadrattával megünnepelni!

Szabad Nép, 1956. augusztus 29. „...repülőgéppel visszaérkezett Budapestre a magyar országgyűlés küldöttsége, amely Rónai Sándor, az országgyűlés elnöke, az MDP Politikai Bizottsága póttagjának vezetésével kéthetes látogatást tett a Román Népköztársaságban. A küldöttség fogadására a Ferihegyi repülőtérre 1 megjelent Kristóf István, a Népköztársaság Elnöki Tanácsának titkára, Szarka Károly külügyminiszterhelyettes, továbbá az országgyűlés tisztikarának több tagja.”

Vörös nyakkendős úttörők, kirendelt önkéntesek lobogtatták boldogan a sok-sok parányi zászlót!

Igaz, a *Hirnök* 1842. augusztus 29-én – fontos a politikai egyensúly! – arról is beszámolt, miként ünnepelték Buda polgárai augusztus 20-án Szent István király ünnepét. „Szent István dicső királyunk egyházi s nemzeti magasztos ünnepe szokás szerint ma ismét fényesen tartatott meg Budán a várkapolnában, hol a dicsőült szent király ereklyéje, épen megmaradt jóltévő keze őriztetik. Már reggeli hét órakor tódult föl testvér Pest városából a nép, valamennyi céh zászlóstul, mind a két város hely és törvényhatóságai, a katonai főtisztikar, a pesti tudományos egyetem tanító és tisztviselő kara díszjeleivel, a plébániák papságai, s tömérdek buzgó nép.”

(1956. augusztus 19-én a *Szabad Nép* „az alkotmány, az új kenyér, s a munkás-paraszt szövetség ünnepét” köszönti. Augusztus 21-én (Alkotmányunk napját ünnepelte az ország népe – Baráti munkás-paraszt találkozók,

ünnepi műsorok, vidám vásárok, sportesemények) Apró elvtárs rádiószózata olvasható a lap címooldalán: „*Mindannyian örömmel, büszkeséggel állapíthatjuk meg, hogy háának a mi rendszerünkben, a munkás-paraszthatalom győzelmes évei alatt, a dolgozók áldozatos munkája nyomán évről évre fejlődik, erősödik, gazdagodik.*”.

István király nevét senki nem tartja fontosnak megemlíteni, István király „*napjainkban, amikor országunkban, a szocialista demokrácia mindjobban fejlődik*” nem időszerű.

Magyar átok: aki *fönt* van, az álmodozó Lajos király, az okoskodó Trettner városi tanácsnok, a kommunista Apró elvtárs ugyanúgy vak: egyikük sem látja a rettentő gyorsasággal közeledő veszélyt – török ármádiát, jeges áradást, forradalmat!

Talán véletlen: Magyarország és az Amerikai Egyesült Államok diplomatái Budapesten, 1921. augusztus 29-én írják alá a békeszerződést.

Tudjuk, nincsenek véletlenek: Jimmy Walker, New York polgármestere, tíz évvel később, Budapestre látogat, és 1931. augusztus 29-én délelőtt kíséretével felsétál a Geliért hegyre, hogy onnan gyönyörködjön Buda és Pest pazar látványában. A *Pesti Napló* képes műmelléklete 1931. augusztus 30-án képet is közöl az örömteli eseményről.

(Reménykedjünk: Vorosilov marsall nem 1945. augusztus 29-én sétált végig vezérkarával a rommá lőtt Budavári Királyi palota üszkös falai között.)

Szalad az idő! A *Ludas Matyi* címoldalán – dátum: 1956. augusztus 30., de a lap már előző délután, szerdán, augusztus 29-én kapható az újságárusoknál – egész oldalas rajz, címe: *Kezdődik az iskolaév*. Könyvek, táblázatok, füzetek, cédulák, számtanpéldák fölött izzadó, görnyedő szülők, nagyszülők és a szoba ajtajában boldogan-hangosan hírt hozó leányka: *Abbahagyhatjátok az előkészületeket! A miniszter bácsi megígérte, hogy könnyebb lesz a tananyag...*

A miniszter bácsik szeretik szédíteni az ifjúságot.

A lapban egymás mellett két rajz. *Nyuszika érdeklődik*. Hatalmas oroszlán előtt kuporog a kisnyúl. *Bocsánat, hol tetszett venni a bátorságot?* Másik rajz: *Jogos félelem*. Fehér papírlap, mellette toll, előtte riadt tekintetű, ijedten görbülő férfi, mindkét keze fekete. A papírlapon felirat: *Tiszta lap*.

Lapozgatom a naptáram. Most látom: idén is lesz augusztus 29.!

Nyuszika érdeklődik

— Bocsánat, hol tetszett venni a bátorságot?

Jogos félelem

